

לחִימָה בלילה

שענה שהעדיפות בחומר היא בידי האויב, עדיפה תמיד הפעלת הכוחות בלילה; אולם היש לבכר הפעלת כוחות בלילה גם כשהנך הנהה מעדיפות חומרית?

ששליטתו הישירה של המפקד באנשיו מוגבלת, קשה להתמצא, וקשה לשמור על הכיוון ולאחר את היעד. אופי אחר במתן האש וקושי מיוחד לסיור באש. יש משום קושי מיוחד להנעת גוף צבא גדול בלילה, לשמור על מבנהו ולתמרן בו.

גם במסיבות אחרות, כגון בשטח מבותר מאור, ביערות, בשטח בנוי או בשעת ערפל שולטים תנאים דומים, ואין לקבוע מראש היכן השפעת מגבלות אלו חזקה יותר, כי כשם שיש חורש דליל וצר-היקף, יש לילה בהיר וקצר, ולעומתם יש ערפל סמיך ובדומה לו ליל חושך מוחלט.

נניח הנחה — אשר נוכיחנה להלן — שכל צבא אשר סבל מאד מהמגבלות הנובעות מתכונות-הלילה הקבועות גמנע, ככל שהיה ביכולתו, מלהלחם בו. אם קשה להפעיל גוף צבא גדול בלילה, לשמור על מבנהו ולתמרן בו, הרי נבין, שכל צבא אשר מבנהו מבנה קשיח — יהיה זה פאלנקס או מבנה קוי או מבנה אחר — הפסיק את לחימתו עם רדת ה- חשיכה. כל זמן שלא היתה אפשרות לשלוט בגוף צבא גדול שליטה מרכזית בלילה, וכל זמן שעדיין לא היו מפקדי-משנה מוכשרים ורשאים לפעול ב- יזמתם שלהם — מן הנמנע היה להפעיל צבא גדול בלילה, האביר, אשר במשך תקופה ממושכת היה שליט בשדה-הקרב בעדיפותו החומרית, לא יכול להלחם בלילה — ויש דמיון-מה בינו לבין הטנק

ברצותך להשיב על השאלה המוצגת בנושא ש- לנו, אין להסתפק בדיון בתחומה הצר של השאלה המוגדרת, אלא יש לבכר תחילה מושגים שונים ו- דעות שונות בענין לוחמת הלילה בכללה.

לאמיתו של דבר לא זכה הנושא „הפעלת כוחות בלילה“ לאותה מידת ליבון ודיון בספרות המקצועית של צבאות העולם שזכו לה, למשל, לוחמת-הרים או אמנות המצור. אמנם, ניכרת התעוררות בשנים האחרונות והיא, כנראה, פרי הנסיונות אשר נרכשו ב- מלחמת-העולם השנייה ובמלחמת קוריאה, כי בהש- ואה עם מלחמות קודמות הרבו בשתי מלחמות אלו להפעיל בלילה כוחות-צבא סדירים ובלתי-סדירים. אבל, בדרך כלל, נוטים למעט בהתעמקות בבעית לוחמת-הלילה, כאילו אין בה צורך. גישה זו מתמיהה ביותר, יש שתצליח לעקוף יער או להמנע ממצור על עיר ולחפש פתרון אחר, אבל אין „להתחמק“ מן הלילה, שהוא תופעה קבועה, יום-יומית, ועליך ל- דעת איך לפעול בו. תשומת-הלב המעטה המופנית בספרות הצבאית העולמית לדיון בלוחמת-הלילה משקפת למעשה את גישת רוב צבאות העולם לסוג- לוחמה זה.

אמנם, ישנן עוד לוחמות אשר לא זכו לטיפול נרחב, ובכל זאת יש להתיחס ללוחמת-הלילה יחס מיוחד, כי לא כל צבא חייב ללמוד לוחמה בתנאים ארקטיים או לוחמת-מדבר, אבל כל צבא צריך לדעת איך לפעול בלילה.

גבחון קעת מהן התכונות האופיניות של הלילה ונבין מהן ההגבלות להפעלת הצבא בלילה. מתוך ניתוח זה נוכל גם להוציא מסקנות איזה גוף צבאי מסוגל לפעול בלילה ואיזה איננו מסוגל; ואולי נבין מתוך כך סיבת היסוסם של רוב הצבאות להקדיש תשומת-לב יתירה ללוחמת-הלילה. התכונה האופינית ביותר ללילה היא החושך וכל המגבלות נובעות מ- שוני זה בתנאי האור. בלילה קשה לראות; מכאן

אין להתחמק מן הלילה

• חיבור זה זכה לציון בביה"ס לפיקוד ולמטה.

בימינו — למרות שמלחמתו לא היתה לחימה בגוף גדול וקשיח כי אם ערבובית דו־קרבית רבים. ואמנם ההיסטוריה מלמדת שהצבאות המפותחים — צבאות אשר היו מאורגנים במבנים קבועים, לפי כללי „ההתפתחות המודרנית“ של אותה תקופה — לחמו בשעות האור בלבד. ואף בשעות דחק — כאשר רצוי היה, בשל חסכון בזמן, לא לחכות ליום המחרת — העדיפו להמנע מפעולות הלחימה בלילה. וכאן נתחן דוגמה אחת בלבד: צבא הצלבנים התקדם בשנת 1187 לקראת הצבא המוסלמי שהיה בפיקודו של צלאח א־דין. צבא הצלבנים נע לעבר טבריה והותקף קשה לרגלי הרי תורען. היה עליו להגיע מהר למועדתו, בעיקר בשל המחסור במים, ואילו המשיך את מסעו בלילה ודאי היו סיכוייו להגיע וכוחו אתו גדולים יותר. אבל עם רדת הלילה הס־תגררו הצלבנים במחנה שדה, כי לא היו מסוגלים לנוע ולהלחם בחושך. הששהיה זו התישה את כוחם עוד יותר, וצבאם הושמד למחרת היום על ידי אויביהם הזרזים וקלי־התנועה. גיתן לומר, שרמת הארגון והעדיפות בחומר, אשר הקנו לצבא המפותח את יתרונו לאור היום, היו בעוכריו בשעות הלילה. אבל יש דוגמאות לרוב, ומכל התקופות, שצבאות, אשר להם העדיפות בחומר, ואשר היססו להלחם בלילה, ניצלוהו להנעת כוחותיהם, כדי להשיג יתרון טקטי להמשך הקרב למחרת היום, או כדי להופיע במקום בלתי צפוי, תוך ניצול גורם ההפתעה. מור־טילים השני, שליט ממלכת החיטים משנת 1334 עד שנת 1306 לפני הספירה, מספר כיצד חשש שיריבו החלש ממנו יסרב להתיצב לקרב, ולכן צעד והתרחק

הצלבנים הסתגרו במחנה

ממנו ביום, ובלילה שינה את כיוונו ובמסע מזורו השיג את יריבו בבוקר וניצח אותו; „אילו ראוני משמרותיו הקדמיים, היה פִּיטֶנְטִילִס מתחמק ממ־ני“¹ — אמר מורטיליס.

ידוע מסע הלילה של הפרטים, אשר בשנת 480 לפני הספירה עקפו בלילה את היונים שהתבצרו בפקודתו של ליאונידס במיצר טרומפילי, ועם שחר גלשו מן ההרים בעורף המערך היוני. בעת מסעו של חניבעל לאיטליה (בשנת 218 לפני הספירה) התיצבו הגלים במעברי האלפים, הסבו לו אבידות כבידות, ובערב, כדבר של קבע, חזרו לכפריהם, כי ידעו ש־צבאו של חניבעל, ככל צבא הגון, בונה לו מחנה לילה מבוצר. אז שיגר חניבעל חיילים שהתפזרו לאורך קו הצעידה של יום המחרת בצורת מוקפים דוקא בלילה, וכאשר חזרו הגלים בבוקר להמשיך בהטרדותיהם כבר היו המארבים תפוסים בידי ה־פונים². כך נהגו עד לזמן התדוש, כפי שמוכיח, ל־משל, מסע ההתקרבות הלילי הבלתי מופרע של פרידריך השני לעבר לויטן בשנת 1757.

בכל המקרים האלה ניצל את הלילה, צבא אשר נהנה מעדיפות בחומר; צבא זה הניע כוחות בלילה בלי לחשוש כלל להתקלות בכוחות אויב כדי להשיג יתרון טקטי. כל צד הניח שיריבו יסתגר בלילה ב־מחנהו; פטרולי סיור לא הופעלו, והמודיעין חיפש מקורות הספקה, ולא עקב אחרי תנועות האויב. לסוג זה של ניצול הלילה יש לצרף פעולות כמסע הלילה של הגדוד הראשון של הרינג־רס האמריקניים לעבר אל־גיטאר בטוניסיה, אשר תואר ברוב מתח על ידי הקפיטן אינגרסול³. תנועות השריון הליליות הגדור־לות במדבר המערבי במלחמת־העולם השניה וכן את העברת הכוחות לנגב דרך קוי המצרים במלחמת־השחרור.

צינו כבר, שהצבאות המפותחים נמנעו מלהפעיל את כוחותיהם בלילה; יש להוסיף שאף לא היה צורך בזה, כי בדרך כלל הספיקו שעות היום כדי „לגמור את המלאכה“: המנצח נשאר בשדה־הקרב והמנוצח נטש אותו. כך היו פני הדברים עד ימי

¹) O.R. Rurners, The Hittites, Pelican 1952.

ראה עמ' 109.

²) The Geographical Magazine, October 1955, Sir Govin de Beer: Which pass did Hannibal cross (col de la traversette).
ראה עמ' 280—290.

³) Ralph Ingersoll, The Battle is the Pay-Off, New-York 1953.

(ב) חוסר הצורך להלחם בלילה בגלל המשך היקצור של הקרב. בימי האבסולוטיזם נוסף לסיבות אלו חוסר הרצון להלחם או לנוע בלילה, בגלל החשש לעריקה המונית של החיילים, אשר ברובם שרתו בכפיה.

כל הסיבות הללו אינן להן ולא כלום עם העמים הפרימיטיביים, נחותי הארגון והרמה החומרית. מבר גם וציודם לא היה מסורבל ובודאי לא לחמו מתוך כפיה. ובכל זאת, לרוב גם הם לא נלחמו בלילה, אלא נחו או נעו כדי להגיע ביום לשטח נוח להם. הסיבות הפרימיטיביים והעמים נחותי הרמה הצבאית ידעו, שהאויב העדיף מהם בחומר מסתגר בלילה במחנה ואינן סיכוי רב להדבירו שם, וזוהי אחת הסיבות לכך שלא לחמו בלילה. אצטין כאן שתי דוגמאות של הפעלת כוחות נחותים בלילה, מול אויב עדיף ברמת פיתוח צבאי: התקפת הלילה של גדעון על מחנה מדין, והתקפת הגלים בשנת 380 לפני הספירה על הקפיטול ברומי, אשר הפתיעה את חילי המצב בשנתו ואשר כמעט השיגה את מטרתה, אבל, כאמור, היו אלה מקרים בודדים.

במאה ה-19 פחתה השפעת הגורמים אשר מנעו את ניצול הלילה. פיתוח כלי-הנשק הביא לידי גמישות המבנים וגדלו אחריותו של המפקד הנמוך ועצמאותו. הטלגרף אפשר שליטה על גופים גדולים ומרוחקים זה מזה וברכבת ניתן להעביר ולרכו גייר סות והספקה במידה אשר לא שיערוה קודם לכן. הצבאות היו עכשיו צבאות לאומיים, לכן פג גם החשש לעריקה המונית. ובכל זאת עדיין שולטת הירגל, ועם רדת השמש נפסקות בדרך כלל פעולות האיבה; — כך היה הדבר במלחמת קרים, במלחמת האזרחים בארצות-הברית ובמלחמות האירופיות בין שנת 1859 ו-1871.

מענין, שגם במלחמות הקולוניאליות הרבות, בהן נפגש תמיד כוח עדיף בחומר בכוח נחות ממנו, התנהלה הלחימה כמעט אך ורק בשעות היום.

המודיעין חיפש מקורות הספקה

פרידריך הגדול קרב את צבאו בלילה

נפוליאון, ואם ספרי ההיסטוריה מציינים שקרב זה או אחר נמשך כמה ימים, הרי זה נכון רק באופן כללי. קרב העמים ליד לייפציג — קרב גדול אף בממדים שלנו, כי לצדו של נפוליאון היו 200,000 חיילים עם 700 תותחים, ולצדן של בנות הברית 300,000 חיילים עם 1,000 תותחים — נמשך מ-16 עד 18 באוקטובר 1813. אבל למעשה לחמו ביום הראשון, ביום השני התארגנו ורק ביום השלישי — חידשו את הלחימה ללא ניצול הלילות. ואין פלא בדבר. יכולת המפקד עדיין לא אפשרה הפעלת כל הכוחות בבת אחת, כן אי אפשר היה לספק את צרכי כל הצבא במקום אחד או לרכו אותו ולהעבירו מ-מקום למקום במהירות הרצויה, ולבסוף — הטוח הדיקצור של כלי הנשק והספקת התחמושת המצומצמת הגבילו אף הם את משך הלחימה ואת היקפה.

מצאנו, איפוא, שתי סיבות אשר בגללן נמנעו הצבאות המפותחים מללחום בלילה: —
(א) המבנה הקשיח, חוסר פיקוד-נמוך ויכולת מוגבלת לנצל את אמצעי האש.

(ב) הם חיפשו שטח אשר יבטל את העדיפות בחומר אשר לאיב — כדוגמת הקרב ביער סויטבורג בשנת 9 לספירה בין הגרמנים לבין הרומאים בפיקודו של וארוס, ואשר הסתיים בהשמדת הצבא הרומי.

(ג) ראה: W.S.P. Churchill, My Early Life (הגבול הצפון מערבי בהודו).
W.S.P. Churchill, The River War, London 1902 (כיבוש הטוואן מיד כוחות המהדי).

Kurt Schwalee, In duntreken Diamantenlande 1884-1910. (מלחמת הגרמנים בהוטנטוים בהודו, ובבושמים בדרום מערב אפריקה).

יש להתעכב על מלחמה שיש לנו ענין מיוחד בה בגלל יחסי הכוחות אשר שררו בה — והיא מלחמת הבורים. העדיפות בחומר ובכמות עברה באופן מכ" ריע לצד האנגלים זמן קצר אחרי התחלת הקרבות. ומועז תיאור השלבים הסופיים כשאנשי קומנדו בוריים, לבושי שקים, מוזנבים אחרי שדרות הבורים כדי לאסוף כדורים אשר נשרו מאשפות היילים. בלקח הרב אשר הפיקו הבורים ממלחמה זו הם מצינים בעיקר את הצורך לאמן את החיילים בשדאות ולהעלות את כושר הקליעה — כי בשנים אלה הצטיינו הבורים, אבל אין בו רמו לפעילות בלילה! ואמנם כן הדבר — גם במלחמה זו לא לחמו בלילה. בספרו "קומנדו" מתאר דניס רייץ מסעות לילה רבים, אבל כמעט אין בו זכר לפעולות לילה. נמצא בו תיאור אחד של פשיטה בריטית על עמדת תותחים בורית, נמצא תיאור על שינה מתוקה בשעת שמירת לילה בקרבת האויב, אבל לא נמצא אף תיאור אחד על התקפת לילה של הבורים עצמם.

אין ספק שלבורים נשקפו הצלחות רבות יותר אילו ניצלו את ניידותם הגדולה לפעולות לילה. ואולי גם לא העלו בדעתם מה מרובים סיכוייהם להצלחה אילו השכילו לנצל את הלילה לחימה. בטח חונם בעליונותם כקלעים וכאנשי־שדה הוא שמנע מהם, כנראה, ראית אפשרות זו, כי בלילה לא היה בא לידי ביטוי כושרם המופלג בקליעה, בתפיסת

(*) ראה:

A. Conan, The Great Boer War, London 1900. (Some military Lessons of the War, 53a-51a עמ')

(*) ראה: קולונל ד. רייף — קומנדו, הוצאת "מערכות", (פרק תשיעי עמ' 47—51 עמ' 54, פרק 25 עמ' 257—270).

(*) ראה:

Major General Kippanberger Infantry Brigadier צקלון מס' 28 מתוך הספר הגיל: הקרב על רכס מיטירה.

(*) גנרל מיור סיד ה. קיפנברגר, "בריגדיר הרגלים", עומד לצאת בקרוב בהוצאת "מערכות".

שני הצדדים שכבו לישון

עמדות ובהסואה, אבל גם הבריטים, אשר להם היעדיפות בכמות ובחומר, לא ניצלו את הלילה, רייץ מזכיר לא פעם שרק תודות לחשיכה ניצל הקומנדו מהשמדה גמורה: עם השתרר החושך הפסיקו הבריטים את הרדיפה ושני הצדדים שכבו — לישון.

השינוי ביחס זה ללילה התחיל באטיות ובמידה מצומצמת במלחמת העולם הראשונה. כאשר נבחנו שיטות שונות כדי להתגבר על הקפאון במלחמת החפירות, בה שלטה מכונת־היריה שלטון מוחלט, תרגמו הגרמנים מחשבתו של קצין צרפתי לשפת המציאות: ה"Stosstrup", יחידת־הסער, שהיא צות־קרב קטן ומובחר מסתגן וחודר בעיקר בשעות הלילה לתוך מערך האויב ויוצר בסיסי־מוצא להמשך ההתקפה בכות גדול יותר למחרת היום. צות־קרב זה אינו רוצה "להתגבר על הלילה", הוא רוצה לנצל את תנאיו כדי לבטל את עדיפותו של האויב בחומר ובמספר. כל אחד ואחד מאומן בעבודת צות, בהתמצאות ובקרב מגע, רומל, בספרו "חיל־רגלים תוך־קף", מוסר תיאורים טובים מראשית השימוש בשיטה זו. אבל בהשתמשם בשיטה זו לא סטו הגרמנים מהעקרון של הפעלת עיקר המכה ביום, כי כלי־נשק אדירי־השפעה — כגון התותחים, הטנקים והמטוסים — ערכם מועט היה בשעות החושך.

במלחמת העולם השנייה רבו המקרים בהם הופעלו כוחות גדולים בלילה, גם על ידי אותו צד אשר נהנה מעדיפות בחומר. כדוגמה מפורסמת ביותר אי־ציין את פתיחת הקרב ליד עלאמיין, עיון בספרו ה"מאלף של מג' מיור גנרל קיפנברגר" יעמיד את הקורא על קשיי הביצוע, חוסר התמצאות ואי ידיעה: המפקד לא ידע היכן גדודי הטיבתו, אף שהחטיבה פעלה בגזרה צרה ומוגדרת. אבל בלילה פעלו לרוב כוחות מיוחדים, כגון צנתנים, אנשי קומנדו, ובראש וראשונה תנועות השחרור בארצות המשווע־בנות.

צבאות פרטיזניים אלה מיהרו ונטשו גם הם את ניצול הלילה — לרוב ברגע שראו את עצמם חזקים מצוידים ומאומנים די ערכם להתמודד עם מדכא ארצם בקרב־יום. כאשר גכנעו רומניה ובולגריה נסוגו הגרמנים מאזורים גרתיים של הבלקאן וניהלו מלחמת־השהיה עקשנית. קצין גרמני מתאר כמה קשים היו הקרבות עם הפרטיזנים באלבניה, ומוסיף כי רק בלילה אפשר היה להתארגן ולהחליף כוח, כי גם האויב הפסיק את הלחימה בלילה; והלא פרי־

החשוב מכל ללוחם הוא לא להתגבר
על הלילה אלא להסתגל אליו ולנצל
את תנאיו.

בחומר מצד האמריקאים היא שגרמה לויתור מראש על כל יומה בלילה. וכך ניתנה לסינים ולקוריאנים הזדמנות לשוב ולבטל את הישגי האמריקאים על ידי התקפות בלילות. אך אין ספק בכך שאילו רצו חיילי הצי להתמודד עם הסינים גם בלוחמת לילה, היו עומדים בה בשל רמתם הגבוהה בכושר לחימה.

ראינו שרוב הצבאות בכל התקופות העדיפו את הלחימה ביום על לוחמת הלילה. וראו באחרונה יו" צאת דופן. רק הכוחות היהודיים בארץ ישראל מצד טייגים בגישה אחרת לענין. דבקתם בלוחמת הלילה היא תוצאה טבעית מן המסיבות בהן התפתח וצמח הכוח העברי: המחותר ו"משחקי-המחבואים" עם השלטון הבריטי. לכתחילה היתה זאת גישה מקרית שבמרוצת הזמן התגבשה לגישה שבהכרח בתקופת ה"פוש" ווינגייט. לא בגלל נחיתות בחומר פעלנו או בלילה, אלא בגלל רצוננו לשלוט בגורם ההפתעה. להפעיל יומה רב-גונית ולחסוך דם. בזמן המאבק הוספנו לפעול בלילה מתוך הכרח, כי לא היה כל סיכוי ללוחמת יום מול אויב עדיף בכל. ושוב — במלחמת-השחרור נהגנו לפתוח פעולות יוזמות בלילה, בין שנחיתותנו אילצתנו לכך ובין שהשתוינו או אף עלינו על האויב בחומר. לזכותה של שיטה זו אנו יכולים לזקוף, הישגים רבים וחסכון רב בדם. ובודאי נהג בדרכים דומות גם בעתיד, אבל עוד נצטרך להתחשב במגבלותיהן.

ראינו כי שינוי בגישתם השלילית של הצבאות אל הלילה הורגש בתחילת המאה הנוכחית: עלידי הפעלת יחידות הסער המסתננות, יצרו שיטה, ה" מנצלת את תכונות הלילה בעזרת אימון וארגון מתאימים. החל ממלחמת יפן—רוסיה התחילו לפתח שיטות, אשר ניסו להתגבר על תכונות הלילה בעזרת אמצעים טכניים; זיקוקין מגלים אויב מתקרב ו" מוקשי-תאורה מתריעים על בואו, זרקורים מאפ" שרים כינון כלי-נשק בעזרת קרן אור ישיר או ב" עזרת "אור ירח מלאכותי", אור אינפרא-אדום עוזר לקליעה בטוחים קצרים, ולאחרונה פותח על ידי חיל-הקשר האמריקאי אפילו מכשיר מכ"ם בגודל

טיזונים אלה, בגלל נחיתותם החומרית⁽¹⁰⁾, פעלו עד עתה כמעט רק בלילה. אין ספק שאילו התמידו בפעולת לילה, שבה היו מאומנים גם בשעה שכוחם בנשק ובציוד לא נפל מכוח יריביהם תשושי-הכוח וירודי-המורל, היו הישגיהם עולים לאין ערוך על אלה שהשיגו. אך ברגע שרכשו תותחים, טנקים ו- מטוסים בכמויות ניכרות, אם כי השימוש בכלי-נשק אלה בלילה מוגבל הוא, נטשו אורח-לחימה זה בו לחמו וניצחו.

מלחמת קוריאה מלמדת שהויתור, על לוחמת-לילה מצד הכוח אשר נהנה מעדיפות בחומר — האמריקאים — איפשר לכוח הנחות בחומר ליטול לידיו שוב ושוב את היומה על ידי הנחתת התקפות לילה מצד האמריקאים לא היתה באי-יכולתם להלחם גדולות בשעות הלילה⁽¹¹⁾. הסיבה לחוסר היומה בלילה, איש לא יחלוק על כך שהיילי הצי של ארצות-הברית הם מן המעולים בגייסות העולם כולה. אימונם המצויין ועוז-רוחם היה לשם-דבר, ואף מבנה שלוש החוליות בכיתה מתאים ביותר לחימה בשטח סגור ובלילה. ובכל זאת, מי שמעיין בספרו המצויין של מיוור אנדרו ג'ור על חיילי הצי בקוריאה יתקל מדי פעם בתיאור שגרתי: ה"מארינט" תוקפים ו" כובשים ביום ועם ערב מתבססים ומחכים להתקפת הנגד הוראית של הסינים ושל הקוריאנים. לא תמצא אף דוגמה אחת בה עברו חיילי-הצי לפעולה יוזמה תוקפנית בלילה. לכל היותר הפעילו כוחות כדי להשיג מטרה הגנתית, כגון הנחתת התקפת-נגד מקומית או מסע התקרבות בלילה כדי לחלוץ כוח מ" מצור⁽¹²⁾ ויתרה מזו — כאשר הכוח הנצור פורץ לו דרך מטבעת המצור הוא עושה זאת לאור היום ולא בחסות הלילה, ובערב הוא עוצר, מתבסס ומתכה להתקפת הסינים הרודפים.

חיילי הצי דרשו סיוע אוירי וידעו שתוך שבוע דקות תפולנה פצצות הגאפאלם על עמדות האויב; הם ידעו שכמעט ואין הגבלה באש נגד סוללתית ה- עומדת לרשותם, והם התרגלו לא להלחם בלי עדי-פות מכרעת זו בחומר. "השתעבדות" זו לעדיפות

⁽¹⁰⁾ ראה: מאמרו של א. ג. פרנקל ב"עתון הצבאי השב" צרי", פברואר 1956.

⁽¹¹⁾ להשוואת שיטות הלחימה ברמה הטקטית ראה: S.L.A. Marshall, The River and Gauntlet, New York 1953, Defeat of the 8th Army by the Chinese Forces, November 1950, Korea.

⁽¹²⁾ ראה: עמ' 327—332, 354—359, Andrew Geer, The New Breed, New York 1952.

כדור-גולף כדי לסייע ליחידות-חי"ר קטנות בגילוי אויב בלילה ⁽¹³⁾.

שתי השיטות טובות הן ומאפשרות לוחמת-לילה יעילה ביותר; אבל החשוב מכל ללוחם לא להתגבר על הלילה, אלא להסתגל אליו ולנצל את תנאיו ב- צורה הנאותה ביותר. לשם כך יש לאמן את החייל בלוחמת-לילה, ויותר מכל — להרגילו ללילה. בכל צבא, גם בצבא העני והדל ביותר, ניתן לעשות את שני הדברים האלה, וערכם רב יותר מערכו של כל מכשיר הרוצה "להפוך לילה ליום". בלוחמת-לילה ובהרגל ללילה אפשר להגיע לרמה כזו, שהחייל "יר- גיש את עצמו בבית" בשעות החושך לא פחות מאשר בשעות האור. אחרי תקופה ממושכת של פעולות בלילה ודאי חש כל חייל אי פעם את ההרגשה ה- מזוהה של "להיות חשוף ומגולה לעין כל" כאשר יצא לשדה ביום.

בארגונם של הגייסות ובהכשרתם להפעלתם ה- מהירה לפעולות לילה יש לכלול אימון ותרגול אלה ללא כל שהייה יתירה. כאשר בשנת 1941 צנחו ה- גרמנים על האי כרתים היתה הצלחתם תלויה בזה שיתמידו להחזיק בשדה-התעופה מלמטה, שנכבש על- ידיהם בראשית הפלישה ואשר דרכו קיבלו תגבורות. ביום הרחיבו את ראש הגשר ובלילה ביססו את הי- שגיהם, כי להלחם בלילה היססו גם הם. כאמצעי אחרון לזרוק את הפולשים לים הנחיתו הניו-זילנדים, אחרי התלבטויות והרהורי-לב רבים, התקפת-לילה על שדה-תעופה זה. אבל ארגון הכוחות להתקפה כזו, שהניו-זילנדים לא היו מאומנים ורגילים בה די ה- צורך, נמשך זמן כה רב שההתקפה באה באיחור זמן, וסופה כשלון. כרתים נפלה בידי הגרמנים ⁽¹⁴⁾.

חובה נוספת היא לאמן את הצבא ליזמה בלילה. אחזור ואציב שנית על שיטת הלחימה של חיילי- הצי האמריקאיים בקוריאה, אשר בגלל פסיביותם בלילה הפסידו, לעתים קרובות, את אשר השיגו ביום תוך ניצול עדיפותם החומרית; דוגמות כיוצא באלו אפשר למצוא גם במלחמת-העולם השנייה, ובפרט בזמן נסיגת הגרמנים בצרפת לפני בנובמבר.

⁽¹³⁾ ראה: "העתון הצבאי השביעי", פברואר 1956, עמ' 151.

Major Davin, Official History of New Zealand in the Second World War, Wellington 1953, Vol. Crete.

⁽¹⁴⁾ ראה: עמ' 216

אילו קם איש צבא והיה מנתר מראש על שליש השטח, ודאי היו מסלקים אותו מיד מתפקידו. בדומה לזה אין לנתר מראש על שליש הזמן — על הלילה. כלל זה חל על הצד העדיף בחומר ועל הצד הנחות בו כאחד. יתרונו של הצד החלש בהפעלת הכוחות בלילה ברור, אבל גם הצד החזק עשוי להפיק תועלת רבה בכך שהוא מפתיע את האויב על ידי הזזת כוחות או התקפה במקום בלתי-צפוי, תועלת אשר לא ישי- גה אם יחכה "כדי לנצל את עדיפותו בחומר" בשעות היום. ואף אם 3300 שנים מפרידות בין מסע הלילה של מורטיג'יס השני, מלך החיטים (אשר עליו דובר לעיל) ובין הסתגנות כוחותינו דרך נזל לבן לעבר ניצנה — אין שוני בין שתי תנועות-צבא אלו ב- נקודה של ניצול העדיפות בחומר. יתירה מזו: ה- יתרון אשר יושג למחרת, ביום, אולי לא יהיה שקול נגד ההפסד בומן, שאין להשיבו.

הכוח החזק ביותר המנתר על לוחמת-לילה נותן ליריב החלש חופש פעולה במשך הלילה ומאפשר לו ליטול את היומה בידיו. הוא יכול לתמרן את כוחותיו והוא יכול לחזקם באין מפריע וברצונו הוא יכול להתקיף להתבסס או אף לסגת.

נכון הדבר, שאפילו אחרי פיתוח נוסף של האמ- צעים והעורים הטכניים ה"הופכים לילה ליום" יהיה צורך להתגבר על קשיים מיוחדים והגבלות בתפעול מטוסים או טנקים בלילה. אבל גם ביום אי אפשר להפעיל כלי-נשק אלה בכל שטח שהוא. על המפקד, אשר גייסותיו נהנים מעדיפות בחומר, לשקול מה יביא אותו לנצחון מהר יותר, בטוח יותר וזול יותר; לוחמת-לילה, עם ויתור על עדיפותו או צמצומה, לוחמת יום עם הפעלת כל העדיפות, או שילוב של שתי האפשרויות גם יחד; ואין גוססה שתקבע מס- מרות לכל מקרה. הצד הנחות בחומר יטיב לעשות אם יתרכז בהפעלת הכוחות בלילה, אבל גם היריב החזק ישכיל אם יהיה מוכן לפעולה-יוזמה בכל שעה משעות היממה.

צה"ל פתח בהתקפתיו בדרך כלל בלילה, גם כאשר העדיפות היתה לצדו, כמו במבצע חירם. גרם לכך ה"הרגל" — הרגלו האופיני של הכוח העברי להלחם בלילה; גרמה לכך הידיעה על עליונותנו בלוחמת-הלילה, וגרם לכך הרצון לחסוך בדם. שני הגורמים האחרונים הם שבבילנו בעלי חשיבות מיו- חזת והם יהיו כבדי-המשקל כאשר נצטרך להחליט באיזו שעה להפעיל את גייסותינו — וזאת גם כאשר העדיפות בחומר תהיה לצדנו.